WWW.JAMK.FI

IDEASTA PILOTIKSI

Uuden ohjelmaformaatin kehittäminen tuottamisen näkökulmasta

Minna Koivisto
Petra Vedenpää

Opinnäytetyö
Tammikuu 2011

Viestinnän koulutusohjelma
Kulttuuriala

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖN
KUVAILULEHTI

Tekijä(t)	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 16.12.2010
KOIVISTO, Minna VEDENPÄÄ, Petra	Sivumäärä 37	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ( ) saakka	Verkkojulkaisulupa myönnetty (X)

Työn nimi
IDEASTA PILOTIKSI Uuden ohjelmaformaatin luominen tuottamisen näkökulmasta

Koulutusohjelma
Viestinnän koulutusohjelma

Työn ohjaaja(t)
HEIKKINEN, Martti, HYVÄRINEN, Aimo

Toimeksiantaja(t)
Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Tiivistelmä

Opinnäytetyön tarkoituksena oli rakentaa uusi televisioformaatti ja pohtia kokonaisuutta tuottamisen näkökulmasta. Työ aloitettiin syntyneestä ohjelmaideasta, josta jatkettiin käsikirjoittamiseen ja lopulta kuvausvaiheeseen. Työn tuloksena saatiin realistinen kuvaus uuden formaatin ja pilottijakson tuottamisesta ja siihen liittyvistä haasteista. Opinnäytetyön kirjallisessa osuudessa raportoidaan pilotin tuottamisen eri vaiheista. Lisäksi hyödynnettiin alan kirjallisuutta sekä tehtiin yksi haastattelu. Toiminnallinen osuus toteutettiin opiskelijavoimin.

Formaatin luominen koettiin haastavaksi ja pitkäjänteiseksi työksi. Eniten aikaa vei käsikirjoittaminen sekä jälkityövaihe. Koska formaatti oli suunniteltu koko perheen yhteiseksi ohjelmaksi, piti jokainen osio ohjelmasta suunnitella tarkasti ja varmistaa pienillekin lapsille sopivaksi. Samalla sivuutettiin tosi-tv-ilmiöitä, sillä ohjelmaformaatin pilottijakso perustuu täysin esiintyjien omiin kokemuksiin ja hetkessä elämiseen.

Tutkimus osoitti, että hyvän ja laadukkaan formaatin luomiseen on varattava runsaasti aikaa. Kehittely ja idean hiominen vaatii paljon ajatustyötä niin yksilötasolla kuin ryhmässäkin. Jatkossa olisi mahdollisuus esitellä formaattia televisiokanaville ja tutkia formaatin myyntiin ja markkinointiin liittyviä haasteita.

Avainsanat (asiasanat)
formaatti, pilotti, tuottaminen, käsikirjoittaminen

Muut tiedot
Sisältää DVD:n

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

DESCRIPTION

Author(s)	Type of publication	Date
KOIVISTO, Minna VEDENPÄÄ, Petra	Bachelor´s Thesis	16112010
	Pages 37	Language Finnish
	Confidential ( ) Until	Permission for web publication (X)

Title
FROM AN IDEA TO A PILOT. DEVELOPING A NEW FORMAT FROM THE PRODUCER'S POINT OF VIEW

Degree Programme
Media Design

Tutor(s)
HEIKKINEN, Martti, HYVÄRINEN, Aimo

Assigned by
JAMK University of Applied Sciences

Abstract

This thesis is about developing a new television format from the producer's point of view. The idea of the program led to script writing and finally to shooting. The thesis resulted in a realistic description of the challenges of producing a new format and a pilot episode. The textual part of thesis reports the experiences of producing a pilot. The relevant literature and one interview were also used. The functional part was produced by student colleagues of the author.

Developing a format was experienced to be challenging long-span work. Script writing and post production took most of the time. The format is meant for a family show and it also represents reality television because the pilot is based on real characters.

To sum up, creating a good and qualitative format takes a lot of time. Developing and improving the main idea demands both individual and group brainstorming. In the future, the pilot could be shown on TV including research on the challenges of selling and marketing the format.

Keywords
format, pilot, production, script writing

Miscellaneous
The thesis Includes a DVD.

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO....2
2 KÄSITTEITÄ....3
2.1 Televisioformaatti....3
2.2 Pilotti....4
2.3Televisioformaatin tuottaminen ja tuotanto....4
2.4 Insertti....5
2.5 Casting....6
2.6 Tositelevisio....6
3 VIITEKEHYS....6
3.1 Reality-ohjelmien taustaa....6
3.2 Ohjelmaformaatin luomisen haasteet....7
4 TUTKIMUSONGELMAT....10
5 TUOTTAJUUS....12
5.1 Tuottajan ominaisuudet....12
5.2 Tuottajan tehtävät....12
5.3 Tuottajan vastuu....13
6 KÄSIKIRJOITTAMINEN....14
6.1 Käsikirjoittamisen rakenne....14
6.2 Käsikirjoittamisen tehtävät....14
6.3 Tositelevision käsikirjoittaminen....15
7 TUOTANNON TOTEUTUTTAMINEN....16
7.1 Esituotantovaihe....16
7.2 Tuotannon toteutus....19
7.3 Studiokuvaukset....20
7.4 Jälkituotanto....22
8 TIEDONHAKU....23
9 POHDINTA....24
LÄHTEET....26
LIITTEET....27

KAAVIOT

Kaavio 1. Formaattikehittämisen vaiheet....10

1 JOHDANTO

Uuden televisioformaatin luominen on alati uudistuvalla ohjelmakentällä hankalaa. Suurin haaste työssä on luoda jotakin sellaista, mitä ei ole tavalla tai toisella jo keksitty. Ajatus uuden formaatin luomisesta syntyi opintojen toisena vuonna luovan kirjoittamisen kurssilla. Tuolta kurssilta lähtenyt idea palautettiin säännöllisesti mieliin, kunnes päätimme tehdä opinnäytteemme siitä.

Luomis- ja työvaiheen tavoitteena oli selvittää televisioformaatin tekoprosessia aivan alusta valmiiseen tuotokseen asti. Jatkotoimenpiteitä, kuten ohjelmaidean markkinointia ja myyntiä emme käsittele tässä työssä, vaan keskitymme nimenomaan tekoprosessiin.

Pilottijakson rakentamisessa halusimme saada opin tuottajan työtehtävistä. Täysin oikeaa kuvaa emme tuottajan työstä saaneet, sillä pilotin tekemisessä ei raha liikkunut joka muutoin on olennainen osa tuottajan työnkuvaa. Lisäksi vastuullamme oli käsikirjoittaminen ja inserttien kuvaaminen. Studiokuvauksissa tekninen päävastuu oli opiskelutovereista kootulla työryhmällä. Me vastasimme järjestelyistä ja aikataulun pitämisestä.

Työssä tarkastelemme pilottijakson rakentamista ideasta valmiiseen lopputulokseen ennen kaikkea tuottajan näkökulmasta, mutta vahva osuus on myös käsikirjoittamisella. Sivuutamme kevyesti myös reality-ohjelmien taustaa Suomessa, koska pilottimme on rakennettu koko perheen tv-ohjelmaksi. Tavoitteena oli luoda ohjelma koko perheelle, jonka katsomiseen voivat osallistua kaikki perheen pienimmistä aina isovanhempiin asti.

2 KÄSITTEITÄ

2.1 Televisioformaatti

Televisioformaatin muodostavat idea ja toteuttamistapa. Formaateista maksetaan idean, tuotantotavan, mahdollisesti toteutukseen tarvittavan tuotantokoneen ja tuotantokonsultaation takia. Formaatti on ikään kuin resepti, jota noudattamalla vältetään mahdolliset virheet. (Suomen formaattitehdashankkeen esiselvitys 2009, 9.) Formaattiin liittyy myös paljon tutkimusta ja visuaalisia ohjeita (Kantele 2009).

Televisioformaatin perusedellytys on sen monistettavuus. Käytännössä monistettavuus tarkoittaa sitä, että formaatti voidaan samalla tavalla toteuttaa uudestaan jossain muualla. Formaatti on työkalu, joka helpottaa monistamisen onnistumista, koska tiedetään mitä ohjelmasta pitää tulla ja miltä sen pitää näyttää. Monistettavuuteen liittyy läheisesti myös se, että jo ennestään tutun formaatin käyttäminen vähentää riskiä uusiin ohjelmiin verrattuna. Formaatti antaa varmemman ratkaisun, koska niiden menestystä markkina-alueilla usein tutkitaan tarkasti. (Kantele 2009)

Televisioformaatti on myös merkittävä joukkoviestinnän muoto. Se on kulttuurituote, joka paikallistetaan moneen eri maahan ja niillä on myös suuri merkitys populaarikulttuuriin. Formaatti voi tavoittaa satoja miljoonia, jopa miljardeja ihmisiä, joten suhteessa yleisöön formaatin merkitys on todella suuri. Myös televisioyhtiöiden kannalta formaatti on merkityksellinen, koska formaattisovellukset täyttävät suuren osan prime timen, eli tutkitusti parhaan katseluajan, ohjelmistosta. Formaatti on aina myös esimerkki massakulttuurista ja sitä monistamalla ympäri maailmaa leviää sama idea, sama ajattelu- ja toteutustapa paikallistettuna versiona. (Suomen formaattitehdashankkeen esiselvitys, 2009, 9)

2.2 Pilotti

Kauhanen (2007) määrittelee suomalaisilla televisio-ohjelmamarkkinoilla pilotiksi ohjelmasta tehtyä, mahdollisesti lyhyempää, lavasteiltaan vaatimattomampaa sekä halvalla tehtyä pääpiirteistä kuvausta. Pilotti edustaa uutta ohjelmaideaa, jota pyritään myymään. Pilotin avulla testataan idean toimivuutta, esiintyjiä ja rakennetta. Ohjelman idea myydään pilotin avulla.

Pilotilla voidaan sanoa olevan kolme tehtävää. Ensisijainen tarkoitus on toimia apuvälineenä ohjelmaa myydessä kanavalle. Pilotti on eräänlainen visuaalinen synopsis, jonka avulla ostajalle voi luoda mielikuvia valmiista ohjelmasta. Pilottia harvoin näytetään katsojille. Toinen tehtävä on olla tuotekehityksen väline, jonka avulla ohjelmasta voidaan kehittää kaikkia osapuolia miellyttävä kokonaisuus. Kolmanneksi valmis pilotti on keskeisessä roolissa kanavan sisäisessä markkinoinnissa, koska sen avulla voidaan esimerkiksi myydä mainostajille mainospaikkoja ohjelman yhteydessä. (Kauhanen, 2007, 4-5).

Pilotiksi kuvataan yleensä sarjan ensimmäinen jakso, joka on tehty esittelemään sarjaa mahdollisille ostajille. Pilotit jaetaan kolmeen eri malliin, joita ovat seuraavat:
Centre-cut pilot : sarjan keskeltä poimittu jakso
Non-transmission pilot : pilotin kuvaukset toteutetaan vaatimattomissa tai vanhoissa lavasteissa, pyrkimyksenä antaa vain tarpeellinen informaatio tuotantopäätöstä tai jatkokehitystä varten
Transmission pilot : tehdään sen näköiseksi kun sarjan suunnitellaan olevan. Testataan ja tutkitaan kalliisti. Jos pilotti tehdään tällä mallilla, on tuotantopäätökseen vahva usko. (Vento, 2000, 78.)

2.3Televisioformaatin tuottaminen ja tuotanto

Televisioformaattien jakelu yleisölle tapahtuu esimerkiksi televisiokanavan ostaessa formaatti formaatinhaltijalta, jonka jälkeen kanava tilaa tuotantoyhtiöltä tietyn määrän jaksoja tuotettavaksi.

Televisioformaatin tuotantoprosessi perustuu tuotantokäsikirjaan eli formaattiraamattuun, sekä formaatinhaltijan antamaan muuhun ohjeistukseen. Formaattiraamattu sisältää tiedot kaikesta tuotantoon vaadittavat tiedot sekä tuotannosta saadut opit. Formaattiraamatussa on siis määritelty mikä ohjelmassa on olennaista, tarkkoja määrittelyjä lavasteista ja jopa juontajasta. Tärkeää on myös teknologinen puoli, eli esimerkiksi käytettävät tietokoneohjelmat ja graafinen ilme.

Tuotantoyhtiö on yleensä vastuussa lopullisesta käsikirjoituksesta, esiintyjätehtävistä, ohjaustyöstä, lavastuksesta, tuotantotekniikasta sekä mahdollisesti ohjelmatunnisteista ja tunnusmusiikista. (Suomen formaattitehdashankkeen esiselvitys, 2009, 40-41.)

2.4 Insertti

Tolonen (2008) on määritellyt insertin tarkoittavan media-alan termistössä

1. kuvanauhalle tai filmille tallennettua erillistä ohjelmaosuutta, joka ohjaamon kautta ajettuna liitetään ohjelmaan
2. televisio- tai radio-ohjelmassa juonto-osuutta seuraavaa ja juontojen väliin jäävää nauhoitettua tai suorana lähetettävää yksittäisen toimittajan raporttiosuutta,
3. lehtijutun sisällytettyä ja myöhemmin toimitettua yksittäistä jutun osaa,
4. korvaavaa upotuskikkausta videoeditoinnissa.

Tv-insertin on määritelty noin kolmen minuutin itsenäiseksi osioksi, jota käytetään erityisesti uutis- ja asiaohjelmien osana. Insertin tarkoituksena on syventää studiokeskustelua, sillä inserttiin on tiivistetty tietona grafiikkana, nopeana leikkaustyylinä ja havainnollisina kuvina. Tv-inserteissä on mahdollista vedota tunteisiin musiikkia ja hidastuksia käyttämällä sekä muokkaamalla värimaisemia. Tiivistettynä insertti on välileikkaus, jossa kuvanauhoitetun jakson osa halutaan korvata toisella materiaalilla. (Tolonen, 2008, 5.)

2.5 Casting

Casting eli roolimiehitys. Tavallisiin ihmisiin perustuvassa ohjelmaideassa ei tarvita näyttelijöitä, mutta esiintyjiä etsiessä on hyvä huomioida henkilöiden valovoimaisuus ja esiintymiskyky.

Ohjelmiin, joissa esiintyjän taito ei ole avainasemassa, saadaan henkilöt yleensä avoimen haun tai erilaisten kilpailuiden kautta. Ilmoittautuminen tapahtuu yleensä verkkosivujen kautta. Näistä ehdokkaista tuotantotyöntekijät valitsevat hakemusten perusteella potentiaalisimmat ja suorittavat jatkotoimenpiteitä. (Vento, 2000, 54.)

2.6 Tositelevisio

Tositelevisio tai reality-tv eli puhekielellä ilmaistuna tosi-tv voidaan määritellä niin sanotusti hybridiksi, joka yhdistää dokumentin ja draaman aineksia. Tositelevisioksi voidaan käsittää piilokamerat, game show’t eli kisailuohjelmat, dokumentaarisesti seurantaan perustuvat ohjelmat sekä voittamiseen ja jonkinlaiseen peliin perustuvat reality-ohjelmat.

Yksi tositelevision ominaisimmista piirteistä on, että päähenkilöiden toiminta ja reaktiot ovat käsikirjoittamattomia ja päähenkilöt ovat ohjelmassa omia itsejään. (Cook, 2007, 231-233.)

3 VIITEKEHYS

3.1 Reality-ohjelmien taustaa

Tosi-tv-buumi käynnistyi Suomessa 2000-luvun vaihteessa. Tuolloin televisiokanavista MTV 3 ja Nelonen lähtivät ensimmäisinä kokeilemaan uusia tosi-tv-ohjelmaformaatteja.

Suomessa ensimmäisenä esitettynä tosi-tv- ohjelmana pidetään Neloselta vuonna 1999 lähetettyä Tosi-tv- nimistä ohjelmaa, jonka juontajana toimi Karita Tuomola (nyk. Tykkä). Ohjelmaformaatti oli lähtöisin Amerikasta. Ohjelmassa näytettiin kameralle taltioituja vaarallisia ja hauskoja tilanteita. Muista videoista tämä poikkesi siten, että videoiden sisältö ei perustunut pelkästään katsojan naurattamiseen. Tämän kaltaista tosi-tv:tä ei sen jälkeen ole juurikaan nähty, vaan formaatit ovat enemmän kilpailullisia, seurannallisia tai sosiaaliseen kilpailuun perustuvia. (Aarikka, 2007, 7-10)

2000-luvulle tultaessa tosi-tv –ohjelmien määrä kasvoi. Suomessa nähtyjä ohjelmia ovat mm. Tanssii Tähtien Kanssa, Miljonääri-Jussi, Selviytyjät, Diili ja Big Brother.

Pelkkien ulkomaalaisten formaattien varassa Suomi ei kuitenkaan ole ollut. Suomessa kehitettyjä tosi-tv-ohjelmaformaatteja ovat mm. Hymy pyllyyn ja K-70. Molemmat ohjelmaformaatit ovat saaneet Satu ry:n myöntämän Formaatti-Finlandia –palkinnon.

Suomessa kehitettyjä tosi-tv-formaatteja on viety myös ulkomaille. Näitä ovat mm. Äidit ja tyttäret, joka on tuotettu Suomen lisäksi myös Norjassa ja Belgiassa sekä Staraoke, joka on tuotettu ainakin Ruotsissa ja Unkarissa. (Suomen formaattitehdashankkeen esiselvitys, 2009, 11.)

Tällä hetkellä Suomessa tulee tosi-tv-ohjelmia miltei jokaiselta kanavalta. Tosi-tv on ilmiönä melko tuore, joten myös sen määritelmä on häilyvä. Suosituimpia tosi-tv –ohjelmia katsojien keskuudessa ovat Diili, Big Brother ja Muodin Huipulle. (Finpanel, 2010).

3.2 Ohjelmaformaatin luomisen haasteet

Uuden ohjelmaformaatin luominen ei ole ongelmatonta. Useat formaatit on jalostettu aiemmista, jo tuotannossa olevista formaateista ja alkavat helposti tavalla tai toisella muistuttamaan toisiaan. Haapasalon mukaan uuden formaatin luomisessa keskustelu ja ajatusten vapaa kulku ovat tärkeässä asemassa. Kun ohjelmaa ideoidaan ryhmässä, on tärkeää kokoontua useamman kerran. Väliaikoina jokainen saa kehittää ideaa omassa päässään ja tapaamisissa synty-

neet ajatukset kootaan yhteen jatkotyöstettäväksi. Paljon kehitystyötä tapahtuu myös käytävä- ka kahvipöytäkeskusteluissa. Kun ryhmässä todetaan, että hyvät ideat on koottu yhteen, tehdään yhteenveto ja käydään myymään ideaa. (Haapasalo, 2010.)

Se, kuinka nopeasti ideasta päästään ostovaiheen läpi tuotantovaiheeseen, vaihtelee suuresti. Nopeimmillaan ideasta tuotantovaiheeseen voi päästä jopa muutamassa kuukaudessa, hitaimmillaan kehittely vie vuosiakin. Se, kuinka idea päätyy tuotantoon ja sitä kautta esitykseen, kestää puolesta vuodesta vuoteen ja puolestaan tuotannosta esitykseen kestää vuodesta puoleentoista. (Haapasalo, 2010.)

Kun luodaan uutta kokoperheen tv-formaattia, on huomioitava erityisesti perheen pienimpien katselutottumukset ja tarpeet. Lapsille televisio on ennen kaikkea viihteen väline. Ohjelmia katsotaan, koska ne ovat jänniä tai hauskoja. Samalla luodaan suhteita television hahmoihin samaistumalla näihin ja opitaan asioita lapselle ominaisella tavalla. Television kautta haetaan positiivisia tunne-elämyksiä.

Haasteita tekemiseen asettaa lasten nopea kehitys. Kolmevuotiaat katselevat täysin eri ohjelmia kuin vaikkapa yhdeksänvuotiaat. Ohjelmista haetaan eri asioita, ja sama ohjelma voi kolmevuotiaan mielestä olla hauska ja jännittävä, mutta kolmasluokkalaisen mielestä todella tylsä. (Suoninen, 1993, 21-22)

Televisiolla on perheessä myös jännityksen laukaisijan rooli. Iltaisin television eteen rauhoitutaan koko perheen voimin, ja televisio saa vanhemmat rentoutumaan ja väsyneet lapset keskittymään vielä hetkeksi ennen nukkumaanmenoa. Mielenkiintoista tietoa formaatin luomisen kannalta on myös se, että yleensä perheissä isä on se, joka tekee lopullisen valinnan katsottavasta ohjelmasta. Formaatin luomisessa on oltava hyvin tarkka, jotta kaikkien kohderyhmäläisten tarpeet tulevat esille. Ei riitä, että kohderyhmänä on perhe, vaan kohderyhmäksi on tultava isä, äiti ja perheen eri-ikäiset lapset. (Suoninen, 1993, 46)

Haasteellisimmaksi ryhmäksi osoittautuvat lapset. Vanhemmat tekevät usein televisiota katsellessaan muutakin ja seuraavat ohjelmia sivusilmällä, mutta lapsien katsominen on keskittyneempää. Vanhemmat myös katsovat ohjelmia las-

tensa ehdoilla, jos se heitä kiinnostaa ja he katsovat sen sopivaksi. Usein vanhemmille tulee tarve kieltää lapsilta niin sanotut viihdeohjelmat, ellei niistä ole heti havaittavissa oppimismahdollisuuksia. Lapset oppivat kuitenkin paljon myös viihteestä. (Suoninen, 1993,16)

Kilpailijoita koko perheen televisio-ohjelmalle varmasti löytyy. Täysin identtistä ei tällä hetkellä löydy, mutta lähestulkoon kaikki parhaaseen katseluaikaan tulevat ohjelmat tarjoavat katsottavaa koko perheelle aina Salatuista Elämistä ja Kotikadusta lähtien.

Se, mille kanavalle uutta formaattia voisi markkinoida, riippuu monestakin seikasta. Yksi näistä on ohjelman luonne. Tarkoituksena on hakea lastenlasten kautta muutosta isovanhemman ulkomuotoon ja luonteeseen. Tarinankulun tulee olla kepeää, jotta huumori ja rentous säilyvät läpi jakson, mutta silti niin hyvin pohjustettua, että moraalisia kysymyksiä ei tarvitse kaivaa esiin. Tällöin ohjelmaa voi tarjota miltei minkä kanavan esitettäväksi vain.

Toinen vaikuttava tekijä on kanavien asema. Pidempään pystyssä olleilla kanavilla kuten YLEn kanavat ja MTV3 on varaa olla hankala ja päästää hyviäkin ohjelmaideoita menemään. Siksi olisikin yllätyksellisempää, jos ohjelmaa esitettäisiin esimerkiksi vasta-aloittaneella Suomi-TV:llä. Uusien on helpompi lähteä mukaan ja uutena on myös helpompi tarjota osaamistaan, kun vanhat meriitit tai niiden puute eivät paina vaakakupissa. Lisäksi ennakkoluulottomuus on ainakin enemmän voimissaan kuin ”vanhoilla” kanavilla. Tärkeintä on kuitenkin löytää sellainen kanava, kenen profiiliin ohjelma parhaiten sopii.

4 TUTKIMUSONGELMAT

Formaattitehdashankkeen esiselvityksessä (2009) formaattikehittämisen vaiheita on kuvattu seuraavalla tavalla:

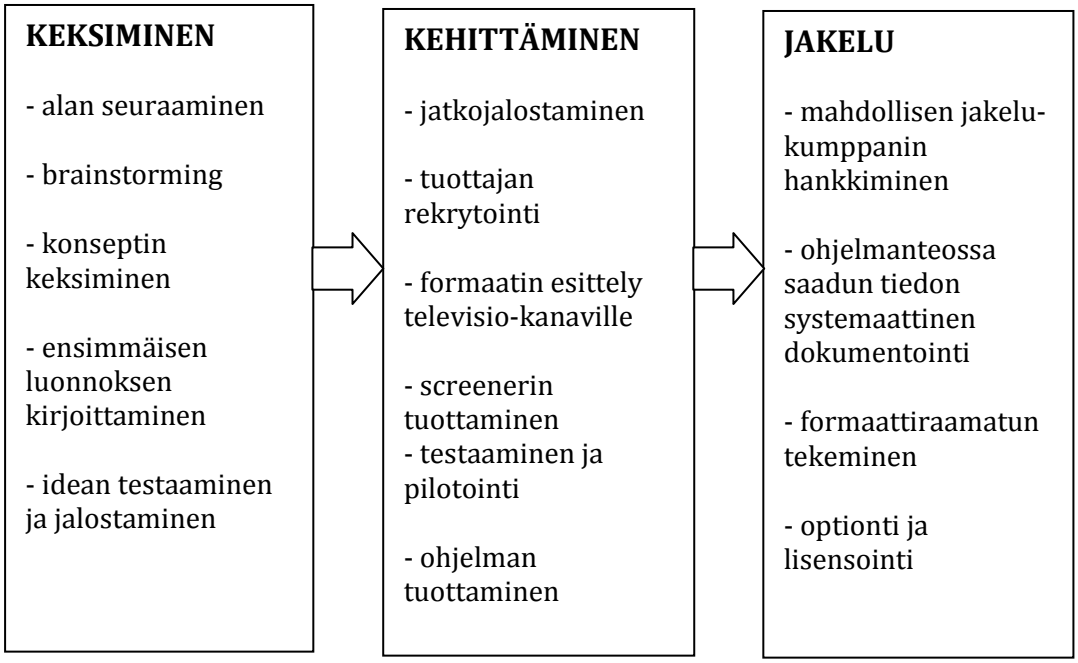

Kaavio 1. Formaattikehittämisen vaiheet

Formaatin kehittäminen etenee kolmivaiheisesti. Ensimmäisessä vaiheessa kehitetään idea ja keksitään ohjelmakonsepti. Yleensä ideointiin osallistuu keskimäärin kolmen hengen ryhmä, jonka tavoitteena on luoda mahdollisimman monta ideaa, joista parhaita voidaan jalostaa eteenpäin. Idean testaamisvaiheessa pyritään löytämään ongelmakohtia ja puutteita formaatista, koska tässä vaiheessa niiden korjaaminen on vielä helppoa. Ensimmäisen vaiheen jälkeen formaatista on syntynyt paperiformaatti. (Suomen formaattitehdashankkeen esiselvitys, 2009, 5-6.)

Susirajalla-formaatin kehittäminen alkoi myös idean jalostamisesta ohjelmakonseptiksi. Meidän tapauksessamme ensimmäisen kehittämisvaiheen tuloksena olivat syntyneet ”paperiformaatit” eli synopsis, joka on lyhyt kuvaus ja tiivistelmä ohjelmasta, ja treatment, joka on synopsiksen sisältävä, laajempi ja yksityiskohtaisempi selvitys ohjelmasta.

Toinen vaihe on ohjelmaformaatin kehittämistä varten. Toisessa vaiheessa ohjelma pyritään myös tuottamaan kotimaassa. Kehittämiseen kuuluvat esimerkik-

si screenereiden ja pilottien tuottaminen. Screener on muutaman minuutin kestävä, ohjelman esittelyyn tarkoitettu videopätkä, jota voidaan näyttää potentiaalisille asiakkaille eli televisiokanaville. Pilotti on näytejakso ohjelmasta. Toisen vaiheen tavoitteena on saada ohjelma myytyä kotimaiselle televisiokanavalle, jonka jälkeen ohjelma tuotetaan ja esitetään kanavalla. (Suomen formaattitehdashankkeen esiselvitys, 2009, 5-6.)

Kolmannessa vaiheessa pyritään siirtymään kansainvälisille markkinoille. Formaatista tehdään formaattiraamattu, johon kerätään kaikki tuotantoon vaadittavat tiedot sekä tuotannosta opitut asiat. Formaatin jakelun osalta suomalaiset tuotantoyhtiöt käyttävät yleensä kansainvälistä jakelijaa, jolla on valmiina kontakteja ulkomaisiin ostajiin.

Suomessa tuotantoyhtiöiden on myös mahdollista ohittaa kotimaiset televisiokanavat ja pyrkiä myymään paperiformaattia suoraan kansainvälisille asiakkaille. Tämä tapa on kuitenkin haastavampaa, koska ohjelman menestystä ei ole vielä mitattu lainkaan. (Suomen formaattitehdashankkeen esiselvitys, 2009, 5-6.)

Susirajalla – formaatin Jatkojalostaminen tapahtui pienemmässä porukassa, ja tiivistyi lopulta kahteen ihmiseen. Lisäksi Susirajalla - formaatin toiseen vaiheeseen kuului pilotin tuottaminen, jonka eri työvaiheita raportoidaan luvussa 7. Tuotannon toteuttaminen. Yllä mainittua screeneriä emme erikseen tehneet. Emme käsittele pilotin markkinointia ja myyntiä opinnäytetyössämme, eli formaatin kehittäminen jäi meidän osaltamme toiseen vaiheeseen.

5 TUOTTAJUUS

5.1 Tuottajan ominaisuudet

Tuottaja on ohjelman tärkein lenkki. Hänet palkataan ensimmäiseksi. Tuottajan on se, joka kuljettaa tuotannon alusta loppuun asti.

Tuottajalla on hyvä olla kaupallinen koulutus, sillä talousasiat ovat yksi tuottajan suurimmista päävastuista. Kyky innostaa omaa työryhmäänsä kuljettaa tuotantoa eteenpäin, kun kaikilla on sama päämäärä ja syy sille, mitä tehdään ja miksi tehdään. Kärsivällisyys on yksi ominaisuus, mitä tuottajan työssä erityisesti vaaditaan. Tuottajat valvovat kaikkea ja puuttuvat kaikkeen, niin tekstiin, näyttelijäntyöhön kuin ohjaukseenkin. Aina asiat eivät suju niinkuin haluttaisiin, joten neuvottelutaidot, pitkämielisyys ja samalla lujuus ovat ominaisuuksia, joita tulee yhdistää sopivassa suhteessa.

5.2 Tuottajan tehtävät

Tuottajan tehtävät vaihtelevat tuotannon eri vaiheissa, mutta tuottaja on se, joka kuljettaa tuotannon alusta loppuun asti. Tehtävät vaihtelevat myös kulloisenkin tuotannon myötä, mutta yleispätevänä sääntönä toimii, että ei ole olemassa asiaa, joka ei tuottajalle kuuluisi. (Vento, 2000, 78.)

Esituotantovaiheessa tuottaja löytää ja kehittää projektin, sekä järjestää rahoituksen. Lisäksi hän palkkaa käsikirjoittajan ja valvoo käsikirjoituksen etenemistä. Ennekuin kuvaukset alkavat, kuuluu tuottajan tehtäviin palkata myös ohjaaja, näyttelijät sekä muu työryhmä. Kuvausten aikana tuottajan työnkuvaan kuuluu valvoa tuotannon etenemistä ja editointivaihetta. Jälkitöiden valmistuttua tuottaja voi osallistua myös levitykseen ja markkinointiin.

Haapasalo kertoo, että tuottajan työssä tapaa paljon ihmisiä ja saa tehdä paljon tiimityötä. Se tasapainottaa muutoin yksinäistä puurtamista ja päätöksentekoa. Parasta tuottajan työssä on tiimityöskentely ja sosiaalinen verkostoituminen,

jotka usein myös poikivat lisäideoita niin tuotannon aikana kuin sen jälkeenkin (Haapasalo, 2010.)

Tuottajan työssä eniten aikaa kuluu organisointiin, tuotannon järjestelyihin ja kontakteihin. Samalla se on tuottajan työn antoisin puoli. Eniten aikaa työstä pitäisi kuluttaa esituotannollisiin asioihin, kuten aikatauluttamiseen, työryhmän kokoamiseen ja informointiin. Kiireisellä aikataululla tehtävät tuotannot eivät suinkaan helpota työtä. Siksi Haapasalo listaa tuottajan työn epämieluisimpiin tehtäviin satunnaisten palvelusten ruinaamisen ja tietynlaisen nöyristelyn, minkä hän kokee stressaavaksi. Tuottajan tärkein apuväline onkin osaava tuotantopäällikkö tai –sihteeri.

Sen lisäksi, että tuottajalla on vastuu koko tuotannosta, hän voi tuotannosta riippuen hoitaa suhteet kanaviin, lakiasiat, sopimukset sekä myyntityön. (Vento, 2000, 78.)

5.3 Tuottajan vastuu

Tuottajan on jatkuvasti pysyttävä ajan hermoilla siitä, mitä maailmalla tapahtuu. Läpi tuotannon on tuottajalla oltava kirkas ajatus siitä, millaista ohjelmaa tehdään ja kenelle. Erityinen herkkyys yhteiskunnan ja ympäristön suhteen on etusijalla, jotta kysymyksiin voidaan ja osataan vastata. (Vento, 2000, 77.)

Tuottaja, eikä muukaan työryhmä saa koskaan aliarvioida katsojien älykkyyttä. Mistä sitten löydetään yleisöön uppoavat sarjat? Koulutustason nousun myötä yleisö on sivistyneempää ja myöskin televisio-oppineempaa. Tämän voi havaita esimerkiksi Big Brother- ohjelmasta, jossa katsojat valittavat asukkaiden olevan vuosi vuodelta tylsempiä. Ihmiset tuskin ovat tylsempiä, mutta he ovat jaksonsa katsoneet ja läksynsä lukeneet ennen talon menoa.(Vento, 2000, 78.)

Sen lisäksi, että tuottaja huolehtii tuotannon ulkopuolisista suhteista, on yksi hänen tärkeimmistä tehtävistään suojella työryhmää ja erityisesti käsikirjoitustiimiä ulkopuolisilta kysymyksiltä. Hyvä tuottaja osaa myös suodattaa tuotannolle tulevan palautteen esitettävään kuntoon.

6 KÄSIKIRJOITTAMINEN

6.1 Käsikirjoittamisen rakenne

Käsikirjoittamisen ensimmäisiä vaiheita ovat ideat, visiot ja lähtökohdat, joista lähdetään työstämään synopsista ja treatmentia (liite 2). Varsinainen käsikirjoitus kirjoitetaan näiden jälkeen ja tämän jälkeen voidaan vielä tehdä kuvakäsikirjoitus (storyboard), ohjauskäsikirjoitus tai leikkauskäsikirjoitus. Tätä voidaan kutsua vaiheittaiseksi käsikirjoittamiseksi. (Aaltonen, 2003, 14-15.)

Vaiheittainen käsikirjoittaminen on hyödyllistä, koska se auttaa rajaamaan ohjelman sisältöä ja hakemaan juuri oikeaa rakennetta. Käsikirjoitusvaiheessa esimerkiksi epävarmat elementit ja rakenteelliset virheet on helpompi korjata kuin varsinaisessa tuotantovaiheessa. Vaiheittainen työtapa mahdollistaa myös uuden materiaalin ja uusien ideoiden lisäämisen ja yksityiskohtien viilaamisen. Hyvin viimeistelty käsikirjoitus auttaa pitämään ohjelman rakenteen selkeänä, kerronnan sujuvana ja varmistaa ohjelmaan sisältyvän katsojille tarkoitetun sanoman perillepääsyn. (Aaltonen, 2003, 13-15.)

6.2 Käsikirjoittamisen tehtävät

Käsikirjoittamisella voidaan katsoa olevan neljä tehtävää: kokonaisuuden hahmottaminen, kommunikointi rahoittajan tai muun ulkopuolisen tekijän kanssa, kommunikoinnin helpottaminen työryhmän kanssa ja tuotannollinen funktio.

Käsikirjoitus auttaa eri tekijöitä, esimerkiksi tuottajaa, käsikirjoittajaa itseään ja ohjaajaa, hahmottamaan ohjelman keskeistä sisältöä ja muotoa. Käsikirjoittaminen on prosessi, jonka aikana sisältöä rajataan ja tarkennetaan. Prosessin aikana käsikirjoituksen rakenne hioutuu jättäen kaiken epäoleellisen ohjelman sisällöstä pois. Käsikirjoitus myös kertoo tekijöilleen ohjelman toimivuuden. Käsikirjoitusvaiheessa on myös helppo testata erilaisia vaihtoehtoja ja ratkaisuja.

Käsikirjoitus on työkalu, jonka avulla neuvotellaan tuotannon ulkopuolisten kanssa. Tällaisia henkilöitä ovat esimerkiksi ohjelman tilaajat, rahoittajat, muut asiantuntijat tai tulevan ohjelman kohderyhmää edustavat henkilöt. Ohjelman

tilaajan, esimerkiksi tuotantoyhtiön tai televisiokanavan edustajan, kanssa käydään läpi ohjelman sisällöllisiä ratkaisuja, lähestymistavan oikeellisuutta ja painotuksia. Joissakin tapauksissa käsikirjoitus voidaan antaa luettavaksi ohjelman ”koeyleisöön” eli kohderyhmään kuuluville henkilöille.

Tuottajan, ohjaajan ja käsikirjoittajan on itse pystyttävä näkemään käsikirjoituksesta olennaiset asiat ja ohjelman selkeä runko. Sen lisäksi heidän on pystyttävä välittämään omat näkemyksensä ja päämääränsä tuotannon työryhmälle eli esimerkiksi kuvaajille ja äänittäjille. Käsikirjoitus on tässä asiassa välttämätön työväline.

Tuotannollisesta näkökulmasta käsikirjoituksen tehtävä on myös tärkeässä roolissa, koska sen perusteella arvioidaan, paljonko ohjelman tekemiseen tarvitaan aikaa ja rahaa. Käsikirjoitus voidaan pilkkoa osiin esimerkiksi kuvauspaikkojen ja esiintyjien perusteella, ja arvioida niiden perusteella vaadittava määrä kuvauspäiviä. Tämä helpottaa kuvausaikataulun ja kustannusarvion tekemistä. (Aaltonen, 2003, 13-14.)

6.3 Tositelevision käsikirjoittaminen

Tositelevisio-ohjelman käsikirjoittaminen luonnollisesti eroaa tavallisesta fiktion käsikirjoittamisesta, joka tarkoittaa tarinan rakentamista, tekstin ja repliikkien hiomista ja juonen luomista. Reality-ohjelmat mielletään ohjelmiksi, joita ei käsikirjoiteta laisinkaan. Tositelevision käsikirjoittaminen on rakenteen ja raamien luomista, joiden sisällä toimitaan. Ohjelmalla on tietty kaari, jota toteutetaan; mitä missäkin kohtaa ohjelmaa tapahtuu. (Lehtimäki, 2009.)

Aarikan (2009) mukaan tosi-tv:n käsikirjoittaminen yhdistää erilaisia käsikirjoitustapoja. Tuotantojen suuruudesta riippuen ohjelmassa voi olla useitakin käsikirjoittajia. Tosi-tv ohjelmissa käsikirjoittajat suunnittelevat jakso-kohtaisesti minkälaisia kohtauksia ohjelmassa tulee olemaan ja miten ne johtavat edelleen seuraaviin tapahtumiin. Tapahtumat ovat tosia, mutta ne on ohjattu toimimaan spontaanisti.

Käsikirjoittajat pyrkivät varmistamaan ennakkosuunnittelulla, että esiintyjät toimivat oletetulla tavalla draamallisen kokonaisuuden saavuttamiseksi. Useissa

tosi-tv ohjelmissa esiintyjille tarjotaan suunnitelmallisia virikkeitä, koska he eivät muuten tekisi mitään erityistä tai kiinnostavaa. (Aarikka, 2009, 19-20)

7 TUOTANNON TOTEUTUTTAMINEN

7.1 Esituotantovaihe

Susirajalla-pilottijakson esituotantovaiheeseen kuuluivat casting, eli esiintyjien etsintä ja valinta, inserttien ja studio-osuuksien käsikirjoittaminen sekä kuvausryhmän ja tuotannon muun työryhmän kokoaminen. Tässä vaiheessa myös etsimme ja varasimme kuvauspaikat.

Casting

Castingin tarkoituksena oli löytää formaattiin sopivat isovanhempi ja hänen lapsenlapsensa, kolme lasta tai nuorta lapsiraatiin sekä yleisö.

Tärkeimpiä kriteereitä isovanhemmalle ja lapsenlapselle olivat yhteinen innostus kuvausprosessiin sekä halua tehdä asioita yhdessä. Muita kriteerejä olivat esimerkiksi lapsenlapsen ikä, joka oli minimissään 10 vuotta, jotta lapsi ymmärtäisi mihin on osallistumassa. Isovanhemman kriteereitä olivat aktiivisuus ja toimintakykyisyys ohjelmaan ja kuvauksiin. Sukupuolella ei ollut väliä. Pyrimme löytämään päähenkilöt mahdollisimman läheltä Jyväskylää taloudellisista ja ajankäytöllisistä syistä. Olimme jo päättäneet kuvata studio-osuudet Jyväskylän Ammattiopiston tiloissa Mediapajalla, joten näin pyrimme myös minimoimaan matkustusajat ja -kustannukset. Isovanhemman ja lapsenlapsen etsinnässä olimme valmiita joustamaan sukulaisuussuhteen aitoudesta pilottijaksossa, mutta näin ei tarvinnut menetellä. Päähenkilöiksi päätyivät 10-vuotias Johannes Komulainen ja hänen mummonsa Maria Hyvärinen Vaajakoskelta. Löysimme heidät tuttumme sukulaisten kautta, ja löytämiseen tarvittiin myös onnea mukaan, koska mitään ilmoitusta tai hakua emme järjestäneet.

Lapsiraadin tehtävänä on arvioida isovanhemman muutosleikin onnistumista, joten etsimme kolmea sanavalmista lasta tai nuorta tehtävään. Halusimme heidän olevan vanhempia kuin ohjelmaan osallistuva lapsenlapsi. Päähenkilöiden

lailla myös innostus ohjelmaan osallistumiseen ja kuvauksiin oli olennaista. Lapsiraadin 13-vuotiaat jäsenet löytyivät Jyväskylän Kirin C-tyttöjen joukkueesta.

Yleisöön halusimme mahdollisimman paljon lapsia ja nuoria, ja myös kaikki televisio-ohjelman kuvauksista kiinnostuneet olivat tervetulleita. Ilmoitimme kuvauksista Jyväskylän keskustan ala-asteelle, jotka lupautuivat tulemaan. He kuitenkin peruuttivat tulonsa muutamaa päivää ennen kuvauksia, jolloin otimme yhteyttä keskustan alueen muihin kouluihin ja päiväkoteihin. Silloin oli jo liian myöhäistä saada aikatauluja sovituksi, joten yleisöä emme paikalle saaneet. Emme saaneet tehtyä myöskään kyselyä testi-yleisölle, joka olisi ollut tärkeä osa formaattimme puolueetonta arviointia.

Käsikirjoittaminen

Käsikirjoitimme insertit ja studio-osuuden luonnollisesti erikseen. Insertteihin mietimme sisällön, eli muutosten, kautta kysymyksiä, joiden kautta katsojat voisivat tutustua päähenkilöihin tarkemmin. Mietimme ohjelman pituuden kannalta, että kolme muutosta olisi hyvä määrä, jos kukin insertti kestäisi noin viisi minuuttia. Tällöin puolet pilotin pituudesta olisi inserttejä ja puolet studio-osuuksia.

Inserttien käsikirjoittaminen oli kehyksien luomista tapahtumille; halusimme tietyt asiat mainittavan ja joitakin epäolennaisia asioita rajattiin pois haastatteluilla. Insertit koskivat muutosleikkiä, ja niiden oli tarkoitus näyttää katsojalle, mitä on tapahtunut ennen studio-osuutta, jossa lähinnä esitellään lopputulosta. Käsikirjoittaminen oli siis riippuvaista kuvattavista muutoksista, joita isovanhemmalle tapahtui.

Emme halunneet käsikirjoittaa inserttejä liian pitkälle sanasta sanaan –tyylillä, koska kyse on kuitenkin reality-ohjelmasta. Halusimme henkilöiden olevan mahdollisimman omia itseään ja kertovan asioita omasta näkökulmastaan. Ohjasimme kuitenkin tapahtumia tietyillä haastattelukysymyksillä.

Studio-osuuteen käsikirjoitimme perinteisemmän käsikirjoituksen valmiine repliikkeineen juontajan ja ohjaajan työtä helpottaaksemme. Kuitenkin päähenkilöiden ja lapsiraadin reaktiot olivat heidän omia ajatuksiaan.

Kuvakäsikirjoitusta emme tehneet kumpaankaan osuuteen.

Kuvauspaikat

Inserttien kuvauspaikat olivat riippuvaisia isovanhemmalle halutuista muutoksista. Mietimme etukäteen, mitä muutoksia voisimme päähenkilöille ehdottaa. Katsojille kuitenkin annettaisiin käsitys, jonka mukaan lapsenlapsi on itse saanut päättää muutokset.

Päähenkilöiden kanssa keskusteltuamme muutoskohteiksi karsiutuivat kuntosalilla käynti, yhteinen leipomishetki ja luontoretki sekä jalkahoito. Se korosti samalla ajatusta yhdessä toimimisesta, pienestä hemmottelusta pelkästään isovanhemmalle ja siitä, että molemmat mahdollisesti oppisivat jotain uutta toisistaan ja toisiltaan.

Esituotantovaiheessa me varasimme kuvauspaikoiksi Vaajakosken uimahallin kuntosalin ja kauneushoitolan, jossa jalkahoito tehtiin. Muut insertit ja haastattelut kuvasimme isovanhemman kotona.

Studio-osuuteen varasimme kaksi päivää Jyväskylän Ammattiopiston Mediapajan tiloista, jotka mahdollistivat monikameratyöskentelyn ja täten monipuolisemman lopputuloksen.

Työryhmän kokoaminen

Kuvausryhmän ja tuotantoryhmän kokosimme vapaaehtoisista opiskelutovereistamme, jotka saivat työskentelystään korvaukseksi opintopisteitä. Tarvitsimme inserttejä varten kuvaajan ja äänitarkkailijan. Studiotyöryhmään tarvitsimme noin kymmenen henkeä eri työtehtäviin; ohjaaja, studio-ohjaaja, kuvatarkkailija, kuvamiksaaja, äänitarkkailija, kuvaussihteeri, valaisija, tuotantoassistentti ja kolme kameramiestä. Muita tekijöitä pilottia varten olivat muun muassa äänisuunnittelija, graafikko ja leikkaaja.

7.2 Tuotannon toteutus

Inserttien kuvaukset ja editointi

Tarkoituksena oli kuvata kolme viiden minuutin mittaista inserttiä. Kuvausryhmän koko haluttiin pitää mahdollisimman pienenä, koska päähenkilöt olivat tottumattomia kameran edessä toimimiseen. Halusimme niin sanotusti pehmeän laskeutumisen ennen studio-osuuden kuvauksia, joissa olisi enemmän ihmisiä paikalla. Toimimme itse kuvaajina, haastattelijoina ja ohjaajina. Insertit kuvattiin yhdellä kameralla HDV-muotoon. Meidän lisäksemme paikalla oli äänitarkkailija. Inserttien kuvaamiseen varasimme kaksi iltapäivää. Ensimmäisenä päivänä kuvasimme päähenkilöiden haastattelut, kuntosalikäynnin, leipomisen ja evässretken. Toisena päivänä kuvasimme jalkahoidon, kuvituskuvat sekä loppuhaastattelut. Inserttien kuvaamisen jälkeen lisäsimme inserttien määrää puolen tunnin mittaiseen ohjelmaan kolmesta neljään, koska materiaalia oli riittävästi ja se toimisi ohjelman tarinankerronnan kannalta paremmin.

Insertit täytyi editoida ennen studiokuvauksia, sillä muutoin lapsiraadin toiminta perustuisi pelkästään käsikirjoitukselle, ja sitä emme halunneet. Materiaalia kahden päivän kuvauksien editoimiseen varattiin kaksi päivää.

1.insertti

Isovanhempi ja lapsenlapsi esittelevät itsensä ja kertoivat suhteestaan. He kertovat ajatuksiaan muutosleikkiin osallistumisesta ja lapsenlapsi kertoo syyt, miksi halusi heidät mukaan ohjelmaan. Insertin tarkoitus on esitellä päähenkilöt lapsiraadille, yleisölle ja kotikatsomolle ja pohjustaa koko ohjelman ideaa.

2.insertti

Lapsenlapsi vie isovanhempansa kuntosalille ja he treenaavat yhdessä. Ideana on saada isovanhemmalle fyysistä tekemistä ja samalla myös lapsenlapselle mielekästä toimintaa, koska hän on muutenkin urheilullinen lapsi. Urheilu tuo isovanhempaa lähemmäs lapsenlastaan ja on muutenkin hyödyllistä myös hänelle itselleen.

Kuntosalin jälkeen he siirtyvät isovanhemman kotiin. He leipovat yhdessä, ja siirtyvät sen jälkeen nauttimaan leipomuksistaan mummolan takapihalle eväsretkelle. Tämän insertin tarkoitus on vaihtaa osia kuntosalikäynnistä; tällä kertaa isovanhempi on kokeneempi ja ohjeistaa lapsenlasta ruoanlaittoon. Tämä alleviivaa samalla perinteistä kuvaa isovanhemmuudesta. Mukana on myös kasvattava asenne.

3.insertti

Isovanhempi pääsee jalkahoitoon. Lapsenlapsi kertoo sillä aikaa perusteluitaan eri muutoksista. Tämä insertti korostaa ohjelman olevan muutosleikki ensisijaisesti isovanhemmalle, vaikka yhteinen tekeminen on yhtälailla tärkeässä roolissa.

4.insertti

Viimeisessä insertissä isovanhempi ja lapsenlapsi kertaavat kokemuksiaan muutosleikin ajalta ja kertovat ajatuksiaan muutosten onnistumisesta.

7.3 Studiokuvaukset

Ensimmäinen studiopäivä

Studio-osuus kuvattiin Jyväskylän Ammattiopiston Mediapajan tiloissa Jyväskylässä monikameratuotantona. Kuvausryhmä koostui opiskelijoista, joten ensimmäinen kahdesta kuvauspäivästä oli varattu pelkästään tiloihin ja laitteisiin tutustumiseen. Ensimmäisenä päivänä kävimme ohjaajan kanssa käsikirjoituksen läpi, jonka perusteella alettiin ohjeistaa kameramiehiä. Erillistä kuvakäsikirjoitusta emme tehneet. Studiossa käytimme siis kolmea aktiivista kameraa ja kahta ”kylmää” kameraa. Lavasteiden ja katsomon väliin jäi riittävästi tilaa kameroille ja niiden liikkeille. Suositus, n. 5 metriä riitti hyvin laajojenkin kuvien toteuttamiseksi.

Ensimmäisenä studiopäivänä hoidettiin myös studion lavastaminen. Studion lavastuksen hoidimme omilla ja Jyväskylän ammattikorkeakoululta lainatuilla lavasteilla ja tavaroilla. Pyrimme ohjelman teeman ja idean mukaisesti luomaan lavastuksella Punahilkan tarinan tyyliin sopivan isoäidin kodin, jota symboloivat esimerkiksi sänky, matto ja huonekasvit. Saimme koululta lainaan sermejä, jotka päällystimme värikkäillä lakanoilla. Lavastuksessa käytettiin vihreän ja punaisen eri sävyjä kuvaamaan nuorekkuutta ja ohjelman positiivista ilmapiiriä. Värit toimivat myös hyvin kontrastina isoäidin kodin (vihreä) ja lapsiraadin pöydän (punainen) sijoittelun välillä. Kolmejäsenisen lapsiraadin tehtävänä oli istua koko ohjelman ajan pöydän takana ja toimia aktiivisen tarkkailijan ja kommentoijan roolissa.

Toinen studiopäivä

Päähenkilöt ja lapsiraati haluttiin paikalle vasta toisena studiopäivänä, eli varsinaisena kuvauspäivänä, jotta kuvausryhmä ehtisi tutustua laitteistoon ja työtehtäviinsä. Myös reaktiot ja toiminta haluttiin pitää mahdollisimman aidontuntuisina valmiina olevasta käsikirjoituksesta huolimatta. Tuottajat, studio-ohjaaja ja juontaja perehdyttivät päähenkilöitä rooleihinsa ja avustivat kameran edessä toimimisessa.

Eri studio-osuuksia kuvattiin koko toinen studiopäivä, vaikka ohjelman kokonaispituudesta vain noin 20 minuuttia on studiosta. Studiokuvauksissa inserttien väliset studio-osuudet kuvattiin niin sanotusti ”yhdellä otolla” eli suoran lähetyk-

sen omaisesti tuottajien, ohjaajan ja editoijan yhteisellä päätöksellä. Näin toimittiin jälkituotannon helpottamiseksi. Vastuu kuvavirran sujuvuudesta jätettiin näin olleen pääasiassa ohjaajalle ja tuottajille.

Kokonaisuudessaan ohjelmarungossa oli niin sanotusti viisi eri osaa, alkujuonto omanaan ja insertti sekä sitä seuraava juonto aina neljänä omana osanaan. (liite X, käsikirjoitus??)

7.4 Jälkituotanto

Jälkituotantoon kuului kuvamateriaalin läpikäynti ja editointi kokonaisuudeksi, äänimaailman luominen sekä grafiikan lisääminen.

Jälkituotannon tärkein tehtävä oli kuvamateriaalin editointi. Koska kuvaukset päätettiin kuvata suoran lähetyksen omaisesti, ja insertit oli editoitu jo ennen studiokuvauksia, jäi leikkaajan tehtäväksi yhdistää studiossa kuvatut raakamateriaalin palaset sekä insertit toisiinsa. Kuvamateriaali editoitiin Adobe Premiere Pro CS4–ohjelmalla. Mediapajan kamerat tuottivat XDCAM-kuvaa, ja materiaali piti ensin konvertoida Premiere Pro:lle sopivaan tiedostomuotoon. Editointivaiheessa valmiiseen ohjelmaan myös lisättiin äänimaailma ja grafiikat.

Myös vähäinen grafiikka, eli alku- ja lopputekstit, sekä äänimaailma, eli musiikki, lisättiin kokonaisuuteen.

Lopulta valmiista ohjelmasta koostettiin DVD, joka toimitettiin kaikille ohjelmassa esiintyneille henkilöille.

8 TIEDONHAKU

Teoriataustaa työhön etsiessämme hyödynsimme sekä kotimaista että ulkomaista kirjallisuutta. TV-tuotannon tekemisestä sen eri vaiheissa löytyy kirjallisuutta melko hyvin, mutta pilottiin ja sen rakentamiseen tietoa löytyi niukasti. Erityisesti kirjallisuutta, joka selkeästi vastasi esittämiimme kysymyksiin, löytyi vähän. Tampereen yliopiston tekemä esiselitys Suomen formaattikehittämisestä oli yksi tärkeimmistä tiedonlähteistämme.

Kirjallisuuden lisäksi tärkeä tiedonlähde oli internet. Löysimme yksittäisiä artikkeleja, joista löytyi apua. Nämä artikkelit toimivat lähinnä tukena aiemmin hankitulle tiedolle, ei niinkään lähteenä itsessään.

Ongelmaksi tiedonhaussa muodostui kirjallisen tiedon vähäisyys. Televisiotuotannoissa tieto kulkee yleensä suusta suuhun tietona, ja liian harvoin asioita kirjoitetaan julkaistavaksi asti, vaan ne jäävät mappeihin ja kansioihin lojumaan.

Taustatietoja etsiessä törmäsimme jo vanhentuneeseen tietoon. Siksi suhtaudummekin hyvin kriittisesti 90-luvun, saati 80-luvun tutkimustuloksiin, joita löytyi esimerkiksi lasten television katselusta. Ajankohtaista tietoa oli saatavilla, mutta niistäkin saadut tulokset hyvin monessa tapauksessa sivusivat aihettamme, eivätkä vastanneet oleellisiin kysymyksiin.

Arvokkaaksi lähteeksi nousi Teppo Haapasalon haastattelu, joka valotti meille tuottajan työkuvaa valo- ja varjopuolineen erinomaisesti. Haastatteluja olisi voinut tehdä enemmänkin tämän työn puitteissa, erityisesti sellaisten tuottajien osalta, jotka ovat tuottaneet lastenohjelmia tai tosi-tv-ohjelmia.

Tiedonhaussa parhaaksi tavaksi osoittautui koota tieto hyvin pienistä palasista ja yhdistää niitä haastatteluihin ja artikkeleihin. Lopulta tämän työn tekemisessä tiedonhaku oli se haastavin osuus, koska usein tietoa ei ollut tai vaihtoehtoisesti se oli vanhaa.

9 POHDINTA

Ohjelmaformaatin luominen alusta alkaen ei ole yhden eikä kahden päivän projekti. Tätä projektia valmisteltiin puolitoista vuotta, ennen kuin ideasta ryhdyttiin tekoihin. Luovalla alalla valmistelu ja kehittämistyö vie paljon aikaa. Ideat tulevat harvoin valmiina. Niitä pitää kehittää, pyörittää ja palata välillä jopa taakse päin, että haluttuun lopputulokseen päästään. Tämä työ on valitettavan usein televisio- ja elokuvatuotannoissa sitä, jossa ei liiemmin raha liiku, vaan työ tehdään omalla ajalla muiden töiden lisäksi. Tälle työlle jää usein myös liian vähän aikaa.

Omassa työssämme huomasimme käytännössä, mitä kaikkea yhden jakson kuvaaminen vaatii. Pitkässä juoksussa tuotanto alkaa kuljettamaan itse itseään kun raamit on luotu, mutta pilottijakson kasaaminen vaati valtavan määrän työtä. Kuten jo aiemmin mainitsimme, ei tässä opinnäytteessä liikkunut raha. Sen myötä olisimme kuitenkin saaneet aidomman kokemuksen tuottajan työstä ja tuotannon rakentamisesta. Nyt pystyimme tekemisissämme soveltamaan melko paljonkin, kun kuluja ei kertynyt.

Kokemus tuottajuudesta ja tuotannon johtamisesta hankittiin erehdyksien ja onnistumisten kautta. On paljon asioita, jotka teimme hyvin, mutta myös paljon asioita, jotka olisimme voineet tehdä toisin. Toimintatapoja on yhtä paljon kuin on tekijöitäkin. Siksi emme tiedä, oliko tapamme rakentaa pilotti oikea. Emme edes tiedä, onko oikeaa tapaa olemassa, sillä rakentaminen on hyvin tuotantokohtaista pilotin ja ohjelmaidean luonteesta riippuen.

Asiat, jossa koimme erityisesti onnistuneemme, oli työryhmän kasaaminen sekä tuotannon valmistelu. Työryhmäksi valikoitui koko koulutusohjelman osaavimmat tekijät, kuten toivoimmekin. Lopputulos oli parempi kuin osasimme odottaa, sillä työryhmä tapasi toisensa ensi kertaa vasta studiossa, ja töihin oli ryhdyttävä saman tien.

Samoin tuotannon valmistelu ja pohjatyö sujui aikataulussaan. Käsikirjoitukset insertteihin ja studiokuvauksiin olivat valmiita hyvissä ajoin. Samoin varaukset ja työryhmän kasaaminen hoitui ajoissa.

Asiat, jotka eivät menneet niin hyvin kuin olisimme halunneet, olivat inserttikuvaukset. Jouduimme tekemään ne melko kiireellä aikataululla roolihenkilöidemme henkilökohtaisista menoista johtuen. Inserteissä tuo kiire näkyy epätasaisena jälkenä ja kuvamateriaalin vähyytenä. Tästä johtuen inserttien leikkausrytmi on paikoin liian hidas ja laatu heikko.

Myös studiopäivien työskentelyssä olisi ollut parantamisen varaa. Alun perin kolmeksi päiväksi varattu studio tiivistyi kahteen, joka vei arvokasta harjoitteluaikaa pois. Nyt harjoitteluaikaa jouduttiin käyttämään lavastukseen ja muuhun työhön itse tuotannon tekemisen sijaan.

Oli mielenkiintoista huomata, kuinka paljon uuden formaatin luominen vaatii taustatyötä. Tiedot katselutottumuksista, muiden ohjelmien katsojaluvuista sekä perheiden ajankäytöstä tulivat kaikki tarpeeseen. Lisäksi ydinperheiden suhteet isovanhempiin olisivat olleet tärkeää tietoa. Työssä, jossa itse tekeminen oli pääroolissa, eivät tutkimustulokset olleet avainasemassa. Ne nousevat tärkeämpään rooliin sitten, kun on aika pohtia formaatin levittämistä ja myyntiä.

Opinnäytteen päätarkoituksena oli pilotin rakentamisen kautta saada käytännön oppi tuottajan työstä. Tässä onnistuimme. Kaikkea oppimaamme tuskin voi luetella ja kaikkea tuskin ymmärrämme edes itse. Parasta oppimisessa onkin se, että nämä taidot palautuvat myöhemmin työelämässä mieleen, ja silloin ne ovat todella arvokasta pääomaa.

LÄHTEET

Aaltonen, J. 2003. Käsikirjoittajan työkalut - audiovisuaalisen käsikirjoituksen tekijän opas. Tammerpaino Oy.

Aarikka, J. 2007. Tosi-tv osana dokumentarismia. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Cook, M. 2007. Write to tv – out of your head and onto the screen. Oxford. Elsevier, Focal Press.

Finnpanel Oy. Tv-mittaritutkimus. Viitattu 11.1.2010
http://www.finnpanel.fi/tulokset/tv/kk/ohjryh/2009/11/viihdeohjelmat.html

Haapasalo, T. 2010. Tuottaja Cutline Oy:ssa. Haastattelu 12.1.2010.

Kantele, T. 2009. Formaatit pyörittävät televisiota. YLE Pop. Viitattu 26.2.2009.
http://pop.yle.fi/artikkelit/2009-02-26/formaatit-pyorittavat-televisiota

Kauhanen, M. 2007. Ideasta tuotteeksi – pilotti kilpailukeinona kotimaisilla viih-deohjelmamarkkinoilla. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Lehtimäki, M. 2009. Miitta-täti – käsikirjoittamisen ja improvisaation iloinen liitto. YLE Kohtaus. Viitattu 20.11.2009.
http://kohtaus.yle.fi/teosten-takaa/miitta-tati-kasikirjoittamisen-ja-improvisaation-iloinen-liitto

Suoninen, A. 1993. Televisio lasten elämässä. Jyväskylän yliopisto, nykykult-tuurin tutkimusyksikkö. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto

Tampereen ammattikorkeakoulu, Tutkimus ja kehitys. 2009. Suomen formaatti-tehdashankkeen esiselvitys.

Toim. Vento, M. 2000. Huippusarjan salat. Komedia ja draamasarjojen käsikir-joittaminen ja tuottaminen. Raporttikooste. Yle Draama + 2000.

Tolonen, J. 2008. Visuaalisia eroja Yleisradion inserttituotannoissa. Opinnäyte-työ. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.

LIITTEET

Liite 1. Ajolista

aika	kesto	tapahtuma
0:00:00	0:04:00	alkujuonto ja haastattelut
0:04:00	0:04:00	insertti 1
0:08:00	0:02:30	juonto,vieras,juonto
0:10:30	0:05:00	insertti 2
0:15:30	0:04:00	juonto,vieras,haastattelu
0:20:30	0:01:30	insertti 3
0:22:00	0:02:00	juonto, haastatettelut
0:24:00	0:01:30	insertti 4
0:25:30	0:04:30	haastattelut, loppujuonto
0:30:00		

Liite 2. Treatment

Susirajalla

Idea:

Susirajalla on koko perheen televisio-ohjelma, joka keskittyy isovanhemman ja lapsenlapsen yhteiseen, leikkimieliseen ajanviettoon. Susirajalla-ohjelman alkuperäinen idea on lähtöisin Punahilkan ja suden tarinasta, jossa susi pukeutuu isoäidin vaatteisiin. Satua ei kuitenkaan ole tarkoitus ottaa kirjaimellisesti, eikä idean ole tarkoitus olla ilkeä. Päinvastoin, sillä tarjoamme muodonmuutosta isovanhemmalle lapsenlapsen toiveiden mukaisesti!

Roolitus:

Susirajalla-ohjelmassa pääosissa ovat isovanhempi ja lapsenlapsi. Isovanhemman iällä tai sukupuolella ei ole väliä, innostus ohjelman kuvauksiin ja yhteisen tekemisen halu lapsenlapsen kanssa ovat tärkeintä. Lapsenlapsen minimi-ikä on 10 vuotta. Tärkeintä on ennen kaikkea luontevuus kameran edessä.

Susirajalla ohjelmassa on myös 5 hengen lapsiraati, joka arvioi isovanhemman ”susimaisuutta” esimerkiksi tämän kodin ja ulkonäön perusteella. Leikkisästi isovanhemmalle lasketaan susiprosentti, jota isovanhempi ja lapsenlapsi lähtevät yhdessä parantamaan.

Juontaja on myös olennainen osa ohjelmaa, ja hän vie ohjelmaa loogisesti eteenpäin. Tärkeintä on, että juontaja tulee kaikenikäisten ihmisten kanssa toimeen ja esiintyy luontevasti kameran edessä. Yleisöksi haluamme mahdollisimman paljon kaikenikäisiä lapsia.

Toteutus:

Susirajalla-ohjelman pilottiin kuuluu sekä studio-osuus että inserttejä. Studio-osuuden kuvauksiin varataan kolme päivää, kaksi päivää harjoitellaan ja kolmantena päivänä kuvataan. Studio-osuudet kuvataan Jyväskylässä Mediapajalla monikameratuotantona. Inserttien kuvauspaikat ovat isovanhemman koti,

mahdollisesti jokin vaatekauppa, mahdollisesti lelukauppa, kampaamo, hieroja, tms.

Valmiin pilotin on tarkoitus olla noin 30 minuuttia pitkä.

1. Aihe

Susirajalla on televisio-ohjelma, jonka tarkoituksena on lähentää isovanhemman ja lapsenlapsen suhdetta leikkimielisellä kisailulla ja yhdessä toimimisella.

Idea on lähtöisin Punahilkan ja isoäidin sadusta, joka on tuotu nykypäivään. Sadussa susi syö Punahilkan isoäidin, ja tarkoituksenaan on syödä Punahilkka myös pukeutumalla isoäidin vaatteisiin. Nykypäivänä ja tosielämässä sadun susi voisi olla esimerkiksi kiire ja stressi, joka uhkaa viedä isoäidin aikaa pois lapsenlapselta. Ohjelmaformaattimme vastaa tähän humoristisella otteella, mutta tarkoitus ei ole tehdä isovanhemmasta eikä lapsenlapsesta naurunalaisia. Tarkoitus on välittää lapsenlapsen ja isovanhemman keskinäinen hauskanpito myös katsojille.

2. Päähenkilöt

Ohjelman päähenkilöt ovat isovanhempi ja lapsenlapsi. Synopsiksessa mainitaan jo muutamia asioita roolituksesta, mutta kaikista tärkeintä on sekä isovanhemman ja lapsenlapsen oma halu esiintyä ohjelmassa yhdessä.

2.1. Isovanhempi

Isovanhemman sukupuoli tai ikä ei ole rajoittava tekijä ohjelmaan osallistumiseen, mutta liikuntarajoitteisuus voi olla ongelma, joka mietitään aina tapauskohtaisesti. Isovanhemmalle tehtävät muutokset ovat lähtökohtaisesti tuotannon tekemiä ehdotuksia budjetin ja yhteistyökumppanien asettamien rajoitusten sisällä. Luonnollisesti isovanhempi saa kieltäytyä ehdotuksista, ja lopulta yhdessä lapsenlapsen kanssa päättää viime kädessä mitä muutoksia hänelle tapahtuu. Isovanhemman rooli on olla ohjelmassa se varsinainen ”kilpailija” ja hänelle lasketaan susiprosentti, jota lähdetään parantamaan yhdessä lapsenlapsen kanssa. Isovanhempi on siis ohjelmaformaatin päähenkilö.

2.2. Lapsenlapsi

Lapsenlapsen sukupuolella ei ole väliä, mutta iältään hänen tulee olla vähintään 10-vuotias. Ikärajoite ohjelmassa on siksi, että lapsen tietoisuus omasta itsestään ja tekemisistään on jo kehittynyt ja hän ymmärtää olevansa ohjelmassa mukana. Lapsenlapsen mielipiteet ja havainnot oman isovanhempansa elämästä ovat tärkeässä roolissa muutoksia valittaessa. Lapsenlapsen tehtävänä on auttaa isovanhempaansa päivittymään esimerkiksi ulkoisilla muutoksilla tähän päivään.

Oletuksena on, että lapsenlapsi on ollut paljon tekemisissä isovanhempansa kanssa jo ennestään, ja hän pystyy näin ollen arvioimaan häntä tarkemmin kuin tuntematon henkilö ja antamaan hänestä tietoja, joita katsojat eivät vielä tiedä.

2.3. Lapsiraati

Lapsiraati koostuu kolmesta 11-13-vuotiaista lapsista. Sukupuolella ei ole väliä. Heidän tehtävänään on toimia tuomareina isovanhemman lähtökohdan ja muutoksen aikana. Lapsiraati saa antaa omia mielipiteitään, mutta tarkoitus ei ole olla ilkeä vaan ohjelman paino on hauskuudessa ja lapsenmielisyydessä.

On tärkeää, etteivät lapsiraadin jäsenet tunne ohjelmassa olevaa isovanhempaa ja lapsenlasta, jotta he pystyvät arvioimaan heitä ja heidän toimintaansa puolueettomasti.

3. Toiminta ja rakenne

Ohjelma koostuu studio-osuuksista ja inserttiosuuksista, jotka vuorottelevat puolituntisessa ohjelmassa.

Ohjelma alkaa studio-osuudella, jossa juontaja kertoo lyhyesti ohjelman idean, lapsenlapsen ja lapsiraadin. Isovanhempi esitellään ensimmäistä studio-osuutta seuraavassa insertissä.

Isovanhemman esittelyn jälkeen palataan jälleen studioon, jossa haastatellaan lasta, lapsiraati kertoo mielipiteitään isovanhemmasta, laskee isovanhemmalle susiprosentin sekä esittää muutosehdotuksia.

Toisessa insertissä lapsenlapsi suunnittelee muutosta isovanhemmalleen; samalla voidaan esitellä lisää esimerkiksi isoäidin taloa, vaatekaappia tai muuta vastaavaa. Isoäiti siis on myös toisessa insertissä mukana.

Seuraavassa studio-osuudessa lapsenlapsi kertoo juontajalle ja lapsiraadille, mihin muutoksiin päätyi ja miksi. Muutokset on rajattu ennalta esimerkiksi kolmeen; ulkoinen muutos isoäidille, fyysinen hyvinvointi, sisustuksellista tai vaikkapa uusi peli isovanhemman kotiin. Kolmannessa insertissä muutokset tapahtuvat oikeasti.

Muutosten jälkeen seuraa viimeinen studio-osuus, jossa isovanhempi tuodaan studioon ja hän pääsee kertomaan omia kokemuksiaan muutoksista. Lapsiraati kertoo omat arvionsa ja laskee uuden susiprosentin. Ohjelma loppuu.

4. Konflikti

Ohjelmassa luodaan jännitys laskemalla isovanhemmalle susiprosentti, jonka parantamisessa isovanhemman oma lapsenlapsi auttaa. Susiprosentti muodostuu leikkisästi isoäidin ulkoisesta olemuksesta, luonteesta, kodista ja sisustuksesta ja havainnoimalla isoäidin ja lapsenlapsen toimintaa yhdessä. Susiprosentin laskee lapsiraati. Susiprosentti ei nimestään huolimatta tarkoita, että isovanhemmassa lähtökohtaisesti olisi mitään vikaa, vaan sen on tarkoitus olla hauska lisä ohjelmaan, ja saada isovanhempi ja lapsenlapsi toimimaan kohti yhteistä tavoitetta.

Ohjelman lopussa lapsiraati kertoo havainnointinsa tulokset ja pohtii muutoksen hyviä puolia, ja poikkeuksetta susiprosentti on siirtynyt paremmaksi jo siitäkin syystä, että isovanhempi on lähtenyt lapsenlapsensa kanssa muutoksen tielle.

5. Muoto ja tyyli

Ohjelma on osaltaan reality-sarja ja osaltaan game-show- tyyppinen kisailu. Tosi-tv:ksi Susirajalla voidaan luokitella sen takia, että ihmiset ovat omia itseään ja heille annetaan virikkeitä ja tehtäviä, jotta heidän toimintansa muuttuu ohjailluksi viihteeksi.

Liite 3. Studio-osuuden käsikirjoitus

SUSIRAJALLA STUDIOKUVAUKSET 25.-26.5.2010

1. Alkujuonto

Oikein hyvää alkuiltaa hyvät katsojat siellä kotisohvilla ja tervetuloa seuraamaan uutuussarjaa Susirajalla näin lauantai-illan aloitukseksi! Susirajalla on kokoperheen yhteinen ohjelma, jossa pääosiin pääsevät isovanhemmat ja perheen pienimmät. Yhteisen muutosleikin kautta isovanhemmat kokevat muodonmuutoksen. Muodonmuutos huipentuu lopulta arvovaltaisen lapsiraadin mielipiteeseen siitä, kuinka muutosleikki todella on onnistunut.

Pidemmittä puheitta on aika esitellä illan arvovaltainen tuomaristo, Susirajalla lapsiraati! Tervetuloa! (lapset astuvat studioon).

- Kertokaahan kotikatsomoille, keitä te olette ja minkä ikäisiä?
- Aiotteko kohdella muutosleikin kokenutta isovanhempaa hellästi, vai kuulemmeko tiukkoja arvioita muutoksen onnistumisesta?
- Millaista muutosta odotatte?
- Jännittääkö?

Olkaa hyvät ja käykää tuonne pöytänne taakse hetkeksi odottamaan. Annan teille sekä mummo- että susikortit, joilla ohjelman lopuksi arvioitte Punahilkasta tuttuun tapaan muutoksen onnistumista.

Mennäänpä sitten katsomaan, minkälaisia henkilöitä ensimmäisessä jaksossa on muutosleikin pyörteissä.

INSERTTI 1. kesto n. 4 minuuttia.

- Johanneksen ja Marian esittelyt
- Johdatus muutosleikkiin
- Tapaamiset, yhteinen tekeminen

Siinäpä oli esittelyjä kerrakseen. Varsin aktiivisia ja reippaita henkilöitä on siis mukana. Toivotetaan studioon tervetulleeksi muutoksen toinen päätähti, Johannes! Tervetuloa!

- No Johannes, sinulla on melkoisen paljon harrastuksia. Mitä kaikkea sinä oikein harrastatkaan?
- Miten koulupoika ehtii tehdä tuota kaikkea?
- Kerrohan meille jokin pieni paljastus, millaista muutosta olit mummollesi suunnittelemassa ja toteuttamassa?

Ole hyvä ja käy istumaan siihen sängylle.

Kotikatsomoille kerrottakoon, että muutokset on toteutettu Johanneksen toiveiden pohjalta, ja niillä on pyritty tuomaan iloa ja vaihtelua isovanhemman arkeen. Lisäksi muutoksilla haettiin yhteistä tekemistä muuten niin kiireiseen arkeen. Ennen kuin saamme toisen muutosleikkiin osallistuneen tänne paikalle, käydään katsomassa muutoksen ensimmäiset vaiheet. Lapsiraati, olkaahan tarkkana!

INSERTTI 2. kesto n. 4.45 minuuttia

- Kuntosalille meno ja olo
- Leipominen
- Ulkoilu, retki

Siinäpä oli menoa ja meininkiä kerrakseen! Eiköhän pyydetä paikalle muutosleikin kohde, Johanneksen mummo, Maria, tervetuloa!

Näytätpä kerta kaikkiaan virkeältä!

- Tuntuuko olosikin siltä?
- Miten suhtauduit aluksi ajatukseen muutosleikistä?
- Pysyitkö Johanneksen vauhdissa mukana?
- Kipeytyivätkö lihakset kuntosaliharjoittelusta?

Johannes:

- Leipominen näytti sujuvan hienosti, oletko jauhopeukalo myös kotona?

Kiitokset teille, istukaa hetkeksi alas niin käydään kyselemässä Lapsiraadin mielipiteitä.

- Miltä muutoksen ensivaiheet vaikuttivat?
- Mikä kiinnitti erityisesti huomionne?
- Miten kuvailisitte mummon ja Johanneksen välistä suhdetta?

JOHANNES JA MUMMO:

- Teillä näytti olevan muutospäivinä oikein hauskaa. Pitääkö paikkaansa?

Muutos sisälsi yhdessäolon lisäksi vähän molemmille jotakin. Urheilullisena poikana Johannes nosti puntteja kuin vanha tekijä, ja leipominen sujuisi sinulta varmasti Maria vaikka silmät kiinni.

JOHANNES:

- Miten päädyit juuri näihin muutoksiin?

MAIJA:

- Olitko tyytyväinen Johanneksen valintoihin?

Muutokset eivät suinkaan loppuneet tähän. Jäljellä on vielä yksi muutos, joka varmasti oli Marialle mieluinen.

INSERTTI 3. kesto n. 1.30 minuuttia

- Maija jalkahoidossa
- Johannes katsoo kelloa

MARIA:

- Maria, jalkahoito ei suinkaan ollut ensimmäisesi. Nauttiiko siitä aina yhtä paljon?

Johannes ei sen sijaan nauttinut aivan yhtä paljon.

JOHANNES:

- Oliko odottaminen kuitenkin sen arvoista, että mummosi pääsi nauttimaan jalkahoidosta hyvissä käsissä?

Kolme muutosta on nyt takana, ja on jälleen aika kysyä lapsiraadin mielipiteitä.

- Miltä viimeinen muutos mielestänne näytti?
- Onko mielestänne muutos havaittavissa myös ulkoisesti?
- Uskaltaisitteko itse lähteä tällaiseen mukaan?
- Mitä muutoksia haluaisitte omille isovanhemmillenne?

Käydäänpä vielä katsomassa Johanneksen ja Marian kommentit heti muutosten jälkeen. Sen jälkeen kuulemme tämän hetkisiä ajatuksia vielä molemmilta.

INSERTTI 4. kesto 1.30 minuuttia

- loppukommentit
- kertaus tapahtuneesta

JOHANNES: Muutoksesta on nyt viikon verran aikaa.

- Miltä osallistuminen ohjelmaan näin jälkeenpäin tuntuu?
- Tuntuuko, että muutokset tulivat tarpeeseen?

MARIA: Samat kysymykset

Noniin lapsiraati, nyt olette saaneet tarkastella muutoksia ja on tullut aika esittää vielä viimeiset tarkentavat kysymyksenne Johannekselle ja Marialle, olkaapa hyvät.

- Paljonko nostat penkistä?

- Voitko antaa leipomuksien reseptejä?
- Lähtisittekö uudelleen muutosleikkiin?

Jäljellä on vielä viimeinen äänestys. Lapsiraati, oletteko valmiina? On aika antaa arvio muutoksen onnistumisesta. Nostakaa ylös joko MUMMO- tai SUSI–lappu, sen mukaan mitä mieltä olette!

(lapset nostavat kolme mummo-korttia)

Loppujuonto: Lapsiraati näyttää olleen tyytyväinen muutokseen, kuten myös Maria ja Johanneskin. Hienoa, jälleen kerran on Punahilkan myytti murrettu, ja onnellinen loppu saatiin muutosten myötä aikaiseksi. Tästä on hyvä jäädä odottelemaan ensi viikkoa, jolloin luvassa taas uudet muutokset ja uudet muuttujat. Kiitos lapsiraati, Kiitos Johannes, Kiitos Maria ja studioyleisö sekä te siellä kotikatsomoissa. Me tapaamme taas ensi viikolla, siihen asti varokaa isoja pahoja susia!